

חזק ואמץ - העצמה וצמיחה במשנת רבותינו

הרב יהושע בביאן | אקטואליה ♦ תובנות ♦ מבט תורני ♦ כלים לחיים

תחת כנף אחרת - רצים. נכנסים. זוכים.

יש נשימה שאפשר לזהות בחושך בלי לראות פנים. נשימה שנעצרת, מתאמצת, מתחדשת - ואז נעצרת שוב. ככה נשמעת נשימה של מישהו ששוכב כבר שלוש עשרה שנה עם כאב שלא הולך.

זה התחיל קטן. שריפה זעירה בשן, כמו גחלת ששכחו לכבות. איש לא חשב פעמיים על גחלת כזאת - עד שהיא זחלה, לאט, בלי למהר לשום מקום, דרך הגרון, ונעצה את עצמה עמוק במעיים, במקום שאין ממנו יותר לאן לרדת. ושם היא נשארה. שלוש עשרה שנה.

הוא שוכב על מיטתו, באמצע הלילה, כשהבית כולו ישן. הוא נאנח. הוא נאנק. יש לילות שהצעקה בוקעת מהחלון מאליה, כאילו הגוף מנסה להוציא ממנו את מה שאין לו מילים בשבילו.

בחוץ, ברפת - רפת גדולה, עשירה, עדרי בקר מקבלים את מזונם. וכשעדר כזה נוהם בבת אחת, הקול נשמע שלושה מיליון, עד יורדי הים הרחוקים בלב ים.

אבל גם הרעש הזה לא מספיק לבלוע את קולו. קולו גובר על געיית עדר שלם, בוקע ועולה, מגיע רחוק יותר מכל מה שמנסה לכסות עליו.

מה קרה לו, ואיך זה קרה?

שנים לפני כן, הוא הלך בדרך וראה עגל נמשך אל השחיטה. עגל צעיר, גוף קטן שעוד לא התחזק, רגליים שמתנודדות עם כל צעד. חבל סביב צווארו הרך, איש מוביל אותו בצעדים בטוחים - שגרה יומיומית שאיש לא חושב עליה פעמיים.

העגל ידע. הוא הריח את הריח, שמע את הצליל. ופתאום, בלי אזהרה, קרע את עצמו מהחבל ורץ - לא לשום מקום מסוים, רק הרחק מהמוות שהתקרב אליו צעד אחר צעד.

והוא ראה אותו. לא הכיר אותו, לא ידע דבר על מעמדו. ידע רק דבר אחד: זו כנף, וכשאיין לך לאן לברוח, אתה לא בוחר לפי היכרות אלא לפי מה שקרוב. הוא תחב את ראשו מתחת לכנף גלימתו, נצמד אליה בכל הכוח שנשאר בגופו הרועד. ובכה. חם היה שם, מתחת לכנף, והבד נדבק אליו וכבד עליו לנשום - אבל הוא לא זז. יש דברים שגוף לומד בלי מילים: שאי-נוחות אחת, כשהיא באה במקום מוות, כבר איננה אי-נוחות.

הוא הביט בו. איש שכל חייו נבנו על דין ועל צדק, איש שהאמת אצלו קדמה תמיד לרחמים - לא כי חסר בו הלב, אלא כי כך למד להתייחס למציאות: כמו שהיא, לא כמו שמבקשים ממנה להיות. הוא הביט בעיניים השחורות הבורחות, בכנף גלימתו הרטובה מדמעות של יצור שאינו אדם. ואמר לו, בלי כעס, כמעט ברוך: "לך, לכך נוצרת".

משפט אמיתי לגמרי. שום עיוות דין. גם דיין הכי קפדני בעולם לא היה יכול לחייב אותו על מה שאמר.

כי היחס האמיתי, זה שמגיע לפי הדין, הוא הסכין - זה מה שנקבע לעגל מהרגע שנולד. ללכת בתור, עם חבל סביב הצוואר, זו הדרך שהדין עצמו מתווה. ולקרוע את החבל, לרוץ, להתחבא בכנף חמה של זר - זו לא בקשה להקל בדין, אלא לצאת ממנו לגמרי, אל מקום שכבר לא שואלים בו מה מגיע.

והעגל לא קיבל את זה. למעלה שמעו את המשפט, וראו דלת שנשארה סגורה. ונגזרה גזרה: הואיל ולא ריחם, יבואו עליו ייסורים.

וכך זה החל.

השנים חלפו. הכאב לא. יום אחד, בוקר רגיל, השפחה שבביתו כיבדה את החדרים. גרפה את האבק לפינה - וקפאה. מתחת לארון, בפינה החשוכה ביותר, גורי חולדות קטנים, עיוורים כמעט, נדחקים זה אל זה כאילו כל אחד מהם הוא הכנף של האחר. היא הרימה את המטאטא.

והוא, ששוכב שם עם שלוש עשרה שנה של לילות שהוא זוכר כל אחד מהם, בקול ובצבע, קרא לה, בקול שהיה בו כבר משהו אחר ממה שהיה בו שנים לפני כן: "הניחי להם. כתוב - 'ורחמיו על כל מעשיו'".

והוא הניח להם לחיות. שום דין לא חייב אותו לכך - בדיוק כמו ששום דין לא חייב אותו לפתוח את הכנף בפני העגל. הפעם הוא בעצמו בחר להיות הכנף.

ובאותו רגע בדיוק - נעצר הכאב ונעלם, כאילו לא היה שם מעולם.

מי היה האיש הזה? זה היה רבי יהודה הנשיא. נשיא ישראל. מי שריכז את המשנה כולה, יסוד התורה שבעל פה שאנחנו לומדים עד היום. גם הוא, נשיא ישראל בכבודו ובעצמו, היה צריך ללמוד את זה פעמיים - פעם דרך עגל שדחה, ופעם דרך גורי חולדות שהניחו להם לחיות. (סיפור אמיתי - גמרא ב"מ פה ע"א. תיאור - עיבוד ספרותי.)

עוד ימים, שעות בודדות, ואנחנו יוצאים ובונים סוכה. לפני ימים ספורים בלבד, ביום כיפור, הדין - האמיתי, הקר, המדויק - כבר נכתב. אין קלפים גלויים. יש חבל, יש מישהו שמוביל, ויש מי שהולך בשקט בתור, כי ככה עושים, כי ככה תמיד היה. ואף אחד מאיתנו לא ידע, באותם רגעים, אם הוא הצועד או הצופה מהצד. יכול להיות שנגזר על מישהו מאיתנו דבר קשה, חלילה וחס - ואנחנו, בדיוק כמו העגל ברגע שלפני שהוא ידע להריח את הסכנה, פשוט לא ידענו עדיין מה נכתב על שמנו.

ואז, כמעט בלי לנשום, יצאנו ובנינו סוכה - פרקנו את הבית הקבוע ונכנסנו תחת סכך שרואים דרכו את הכוכבים.

כי הסוכה היא הכנף. לא זו שמבטלת את הדין - זו שנותנת יחס אחר לגמרי ממה שהדין קבע. גם שם, תחת הסכך, לפעמים חם. צפוף. חסר בה מה שהיה בבית הקבוע - מיטה נוחה, קירות עבים, ארבע פינות ודאיות. אבל מי שזוכר את העגל יודע: אי-נוחות שבאה במקום דין, כבר איננה אי-נוחות. היא הצלה, פשוט לבושה בגדים לא נוחים.

מי שנכנס תחתיה לא מקבל את המגיע לו. הוא נכנס להנהגה שבה לא שואלים "מה מגיע", אלא "מי בא לבקש מחסה".

אולי גם אנחנו לא צריכים לחכות שיקראו לנו בשמנו לפי הדין. אפשר לרוץ, גם אם הריצה הזאת לא נוחה. אפשר להיכנס תחת הכנף, גם אם חם שם - ולקבל שם יחס אחר לגמרי ממה שבאמת מגיע לנו. ואפשר, כמו רבי, להיות אותה כנף בשביל מישהו אחר שמחכה בפינה החשוכה.

לתאום הרצאה, להקדשת העלון, לתגובות, או לרכישת הספר "לכתוב את חיך מחדש"

מוזמנים ליצור קשר בטלפון: 0556727691 או במייל: 13404b@gmail.com

לשמיעת שיעורי הרב: קו ישיר 0732951279, וכן באתר ובעמדות "קול הלשון"

לקבלת העלון במייל ניתן לשלוח מייל עם המילה "הצטרפות" לכתובת 13404b@gmail.com